బుచ్చిబాబు -
'నన్ను గురించి కథ వ్రాయవూ ?'

- కోడూరి శ్రీరామమూర్తి

మనకున్న మంచి కథకుల్లో ఎన్నదగిన వాడు బుచ్చిబాబు. జీవితాన్నీ, జీవితంలో తనకెదురయిన వ్యక్తుల జ్ఞాపకాలనీ - నిశితంగా పరిశీలించి, గుండెల్లో వదిల వరచుకుని ఒక్కొక్క పాత్రగా తీర్చిదిద్దాడతడు. "- నా కథలన్నీ నేను ఎరిగున్న మనుషులు, స్థలాలు, అనుభవాలు, వీటి గురించి వ్రాసినవే - " అని చెప్పుకున్న బుచ్చిబాబు ప్రసిద్ధ బ్రిటిష్ నవలా కారుడు సోమర్‌సెట్ మామ్ లాగానే తనని కదలించిన విషయాలనన్నింటినీ 'నోట్' చేసుకునే వాడు. అంతేకాదు-'మామ్' (Somerset Mangham) లాగానే బుచ్చిబాబు గూడా దాపరికం లేకుండా తన కథల వెనుక కథల గురించి అనేక సందర్భాలలో చెబుతాడు. గొప్ప కథాశిల్పి అయిన బుచ్చిబాబు తాను కలం పట్టే నాటికి విశ్వ సాహిత్యంలో వస్తున్న ఆధునిక పోకడలను, మనస్తత్వ తత్త్వశాస్త్ర సిద్ధాంతాల లోతులను, ఆకళింపుచేసుకున్న మేధావి కావడంతో - అతడి కథలు చదవడంలోగానే అతడి కథల కథ తెలుసుకోవడం కూడా పాఠకులకు మరువరాని అనుభూతినే కలిగిస్తుంది.

బుచ్చిబాబు కథల్లో "నన్ను గురించ కథ రాయవు?-" ప్రసిద్ధి చెందింది. బుచ్చిబాబు చిన్నవాడుగా ఉన్నప్పుడు ఒక అమ్మయి అతణ్ణి "నన్ను గురించి కథ రాయవు-" అని అడిగిందట !- అప్పట్లో బుచ్చిబాబు ఆ అమ్మయి కోరిక తీర్చలేకపోయాడుగానీ ఆ తర్వాత పదిహేనేళ్లకి అదే సమయంలో ఒక కథ రాయగలిగాడు. అయితే - యిందుకు మరికొన్ని ప్రేరణలు కూడా జత చేరాయి. బుచ్చిబాబు స్నేహితుడు ఒకాయన కొన్ని షరతులు పెట్టి, - ఈ షరతులకు లోబడి కథ రాయమని అన్నాడట !- -" ప్రేమ అనే పదం రాని ప్రేమ కథ అయివుండాలి. కథలో ఏమీ జరక్కూడదు-" అనేవి ఆ షరతులు. ఈ కథను రాయడం ప్రారంభించిన బుచ్చిబాబుకు చిననాటి జ్ఞాపకాలు గుండెలను తట్టికుదపడంతో అదొక మరువరాని కథగా రూపుదిద్దుకుంది.

'కుముదం' అనబడే ఓ మధ్య తరగతి కుటుంబీకురాలి పాతికేళ్ల జీవిత కథను సుమారు పాతిక పేజీల కథగా రాశాడు బుచ్చిబాబు, కథ ప్రారంభం అయ్యేటప్పటికి చిన్న పిల్లగా వుండే కుముదం కథ చివరికొచ్చే సరికి నలుగురు పిల్లల తల్లి అవుతుంది. అయితే - ఈ మార్పు శారీకమైంది మాత్రమే !- కథకుడి పట్ల మనసులో గల 'భావన' లో మాత్రం మార్పులేదు.

కథకుణ్ణి కుముదం "నన్ను గురించి కథ రాయవు -" అని అడగడానికి కారణం ఒక మామూలు కథకు కథానాయికనవుదామన్న కోరిక కాదు. చిననాటినుండీ కుముదానికి మనను కథను చెప్పే వ్యక్తి అంటే విపరీతమైనారాధనాభావం వున్నది. దానిని శారీరక అనుభవంగా మార్చగల తెగువ అతనికీ లేదు. ఆమెకీ లేదు. అందుచేతనే - తమ మానసిక బంధం మరింత పటిష్ఠం కావడానికి ఆమె అతడి కథకు కథానాయిక కాదలచింది. ఆ కథలో తాను యిమిడి పోయి శాశ్వతంగా అతడికి సన్నిహితం కాదలచింది.

కాని - యిది జరగాలంటే ఆమెలో ఏదో 'అసాధారణతే' వుండాలంటాడు కథకుడు. తనలో లేని ఈ 'అసాధారణత' ఏమిటో కుముదానికి తెలుసు, అందుచేతనే - అలాంటి 'అసాధారణత'కు ప్రోదికల్పించే 'స్వేచ్ఛ' పై ఆమె నానాటికీ మమకారాన్ని పెంచుకోసాగింది. ఉద్యోగం దొరకలేదని బాధపడే కథకుడితో కుముదం ఉద్యోగం చెయ్యటం బానిసత్వమని చెప్పడం, దాస్యాన్ని తాను సహించలేననడం, - వ్యవస్థ గీసిన గిరి పట్ల నానాటికీ ఆమెలో పెరిగిపోతున్న రోతకు పరోక్ష వ్యక్తీకరణగా చెప్పుకోవచ్చు. - అయితే, - తన మనసులో మాటను ప్రత్యక్షంగా వ్యక్తీకరించగల తెగువను ఆమె పెంపొందించుకునేటప్పటిక జీవితపు తుది ఘడియలు సమీపించాయామెకు. - చావు బ్రతుకుల మధ్య ఊగిసలాడుతున్న కుముదాన్ని చూడడానికి కథకుడు ఆస్పత్రికి వస్తే "- నువ్వెందుకు పెళ్ళి చేసుకోలేదో నాకు తెలుసు ..... నా కోసం ...." అని అనడంతో ఆమె 'స్వేచ్ఛ' కోసం పడిన తపన పరాకాష్ఠకు చేరుకొంది. ఈ ఒక్క మాటతో కుముదం కథకుడి కథకు కథానాయిక కాగల అర్హతను సంపాయించు కొందని చెప్పవచ్చు. కథ చదవడం పూర్తి అయిన తర్వాత చాలా కాలం మనకు కుముదం జ్ఞాపకం వుంటుంది.

'నాకు నచ్చిన కథ' శీర్షికలో బుచ్చిబాబు రాసిన ఈ కథ గురించి నాలుగుమాటలు రాయడానికి కారణం - ఈ కథ నాకు నచ్చిన కథ కావడం మాత్రమే కాదు - బుచ్చిబాబు కథ లెలా వుంటాయో తెలుసుకోదలచిన ఈతరం పాఠకులకు ఇదొక మచ్చు తునక లాంటి కథ కావడం కూడా !

"- ప్రేమించి దూరంగా వుండి, శరీర సుఖం కోరక, మనస్సును ఆనందంతో నింపుకునే ఉదంతం సాహిత్యంలో రాణిస్తుంది - " అని చెప్పుకున్న బుచ్చిబాబు కథల్లో అంతరంగంలో అణచివేయబడిన శృంగార భావనలతో అలమటించిన స్త్రీ, పాత్రలెన్నో మనకి కనబడతాయి.

"మేడమెట్లు" - కథలోని అరుణ, "పాగలేని నిప్పు" కథలోని సీతారత్నం, "ఆ రాలిన ఆకులు" కథలోని కాంతం, "వీరేశలింగం ఏం చెయ్యాలి ?-" కథలోని మైథిలి మొదలయిన వారందరూ మనసులోని కోరికకూ, శరీరపు అనుభవానికీ, మధ్యన పొందిక కుదరక వేర్వేరు రీతులలో ఆవేదన అనుభవించిన వారే ! - వీళ్లల్లో 'కుముదా' నిది

Page 27 after 62

కథా శిల్ప పరంగా చూచినప్పుడు "నేను అంటూ ప్రథమ పురుషలో కథ చెప్పడం బుచ్చిబాబు ప్రత్యేకతలలో ఒకటి, బుచ్చిబాబు పై చెప్పుకోదగ్గ ప్రభావాన్ని చూపిన 'సోమర్‌సెట్ మామ్' గూడా కథను ఈ తరహాలో నడపడంలో నిపుణుడు. కథను ప్రథమ పురుషలో నడపడం వల్ల పాఠకులకు కథను చెప్పే వ్యక్తిపై ఒక విధమైన సాన్నిహిత్యం ఏర్పడుతుంది-- అతను చెప్పే దాన్నీ చేసేదాన్నీ అంగీకరించినా అంగీకరించకపోయినా అతనిపై సానుభూతి చూపే స్థితికి పాఠకులు వచ్చేస్తారంటాడు మామ్. "నన్ను గురించిన కథ వ్రాయవు' ఈ తరహా కథా శిల్పంతో రాయబడిన ఓ మంచి కథ

బుచ్చిబాబు స్వతహాగా హృదయవాది. ప్రకృతి పలకరింపుతో పులకించిపోయే కవితాత్మక హృదయం అతనిది. కథకుల్లో భావకవిలాంటి వాడు బుచ్చిబాబు ! - కథ చదువుతున్న పాఠకుడికి పాత్రలు, పాత్రలు చుట్టూ ఉన్న వాతావరణం కళ్లకు కట్టినట్లు కనిపించాలని భావిస్తాడు బుచ్చిబాబు. ఈ కారణం చేతనే అనుకుంటాను. - పలు సందర్భాలలో బుచ్చిబాబు కథల్లో సుదీర్ఘమైన వర్ణనలు కనబడతాయి. కొన్ని సందర్భాలలో ఈ వర్ణనలు కథా గమనానికి ఆటంకంగా గూడా వుంటాయి. కథా శిల్ప రీత్యా ఇది దోషమే అయినా ఒక పేరా చదివి "ఇది బుచ్చిబాబు కథ" అని గుర్తు పట్టడానికి కావలసిన ప్రత్యేకత కొన్ని సందర్భాలలో యిది బుచ్చిబాబు కథలకు సమకూరుస్తుందను కుంటాను ! - కుముదం సాధారణంగా వుందని చెప్పడానికి అసాధారణమైన ఉపమానాలకు రచయిత వెయ్యడం - కథ చదివినప్పుడు మీరే గమనిస్తారు.

మనో వైజ్ఞానిక దృక్పథంతో తెలుగులో కథలు రాసిన కథకుల్లో బుచ్చిబాబు ప్రత్యేకించి పేర్కొనదగిన వాడు. ఈ కథ అందుకు కూడా ఓ మంచి ఉదాహరణ, ఈ విషయానికి సంబంధించి బుచ్చిబాబుకు ఓ బలహీనత గూడా వుంది. కథ మధ్యలో శాస్త్రీయమైన విషయాలను వివరించడం, వాఖ్యానించడం, దోషాలని తెలిసినా కొన్ని సందర్భాలలో బుచ్చిబాబు నిగ్రహాన్ని కోల్పోతాడు. "అనురాగ ప్రస్తారం" వంటి కథల ధోరణిలో కాకపోయినా ఆదోషం ఈ కథలో కూడా కొంత వరకూ కనబడుతుంది. ఈ కథ చివర్లో మానవుడి బుర్రలో వుండే అధోలోకం గురించిన 'ఫ్రాయిడియన్ సైకాలజీ' ని (ఆలోచనల రూపంలోనే అనుకోండి) వివరించకోవడం కథా శిల్పాన్ని పాడు చేసినట్లుగా అనిపిస్తుంది.

కథా శిల్పపరంగా యిలాంటి దోషాలు కొన్ని వున్నప్పటికీ - వీటినన్నింటినీ అధిగమించి "నన్ను గురించి కథ వ్రాయవు - " మంచి కథగా మిగలడానికి గల కారణాలేవో కథ ఓ మారు చదివితే మీకే తెలుస్తుంది. - కథ చదివిన తరువాత గుండెల్లో మరువరాని అనుభూతి మిగలడం కన్నా ఒక మంచి కథకు కొలబద్ద ఏముంది? - ●

నన్ను గురించి కథ వ్రాయవూ?

బుచ్చిబాబు

"నన్ను గురించి కథ వ్రాయవూ?' ' అని అడిగింది కుముదం.

ఈ ప్రశ్న నాకు కొంత ఆశ్చర్యం కలగజేసింది. ఎందుకంటే కొద్ది మార్పుతో ఇదే ప్రశ్న ఎనిమిది సంవత్సరాల క్రితం అడిగింది. నాకు బాగా జ్ఞాపకం. మా మేనమామగారింట్లో కుముదం తండ్రి కాపురం వుండేవాడు. అద్దె తీసుకురమ్మని అప్పుడప్పుడు నన్ను పంపేది మా అత్తయ్య, ఆ రోజు సాయంత్రం కర్రకు మేకు దిగేసి, ఇనుపచక్రం దొర్లించుకుంటూ దొడ్లో పరుగులెత్తింది కుముదం. నా కప్పుడు పన్నెండో ఏడు. ఆమె నా కంటె రెండు సంవత్సరాలు చిన్నదని వాళ్ళమ్మ నాకు చెప్పింది. నేను అద్దె మాట మరిచి కుముదంతో కబుర్లు చెబుతూ కూర్చుంచే వాడిని. చెట్టెక్కి జామపండ్లు కోసి పెట్టమని వేధించుకుతినేది. పూర్తిగా పండని జామపండు రంగులా వుండేది ఆ పిల్ల ఛాయ. నేనేదో కల్పించి కథల కింద చెప్పేవాడిని. వీటిల్లో పాత్రలు మా వూళ్ళో యిరుగు పొరుగు అబ్బాయిలూ, అమ్మాయిలు. ఈ కబుర్లు అమాయకంగా చూస్తూ విన్నా, కుముదం కళ్ళల్లో ఎక్కడో ఈర్ష్య మసకగా మెదిలినట్లు భ్రమించి, నేను గర్వపడేవాడిని. అతిశయోక్తి కల్పన కథకుడి జన్మలక్షణం కాబోలు! యదార్థ విషయాలు మానేసి, కల్పిత గాథలను, యాదార్థాలుగా చెప్పడం ఉహాసృష్టి లక్షణం అనుకుంటూ, ఇవన్నీ కుముదం నమ్మినట్లు గానే కొంటెగా నిట్టూర్పు విడిచేది. నేనూ, యీ వ్యక్తులు, ఘట్టాలు యదార్థాలుగా స్మరించు కొని, తెచ్చి పెట్టుకున్న మౌనంలో పడేవాడిని. ఆ నిశ్శబ్దంలో కుముదం కంఠం వినిపించింది. "నన్ను గురించి కథ చెప్పవూ?" అంది. ఆ ప్రశ్న వెయ్యకపోతే, ఆమె కథ మరొకరి దగ్గర చెప్పివుందునేమో నాకు తెలీదు. నే అనుకోడం ఆమె కథ ఎవరితోనూ చెప్పివుండను. ఎందుకంటే, ఆమె నిజంగా మనిషి - ఊహలో వ్యక్తికాదు.

అదే ప్రశ్న మళ్ళా అడగడం నాకు ఆశ్చర్యం కలగజేసింది. ఐనా నేను కథలు వ్రాస్తానన్న సంగతి ఆమె కెట్లా తెలుసో నాకర్థం కాలేదు. నా కథలు, ఒకటి రెండు తప్ప అచ్చుకాలేదు; వాటిని గురించి నేనెవ్వరితోనూ ముచ్చటించలేదు. ఇరవై సంవత్సరాల యువక అజ్ఞానంలో వున్న నన్ను ఎన్ను కోతగ్గ రచయితగా యీ సంఘం గుర్తించదని నా భయం. ముదునలే జ్ఞాని కాగలడని భారతీయుల వెర్రి నమ్మకం. పెద్దలన్నా, ప్రాచీనులన్నా, పాతవిషయాలన్నా, మనవాళ్ళకి అంత గౌరవం. ఒక విషయం మంచిదా చెడ్డదా అన్న తార్కిక సంశయాలకి సంఘంలో అంతగా తావులేదు. ఎటొచ్చీ ఆ విషయాన్ని ప్రతిపాదించిన వ్యక్తి మృతుడై వుండాలి.

శక్తిగల వాళ్ళు ధనార్జనలోనూ, అది లేనివాళ్ళు దైవంలోను లీనమైన యీ దేశంలో కథకుడికి విలువలేదని నే నా రోజుల్లో నమ్మేవాడిని, నేను వ్రాసి తగల పెట్టిన రచనలతో నాకు మరో దేశంలో బ్రహ్మరథం

పడుదురు. సంఘం గుర్తించదన్న భయ మొకటేకాదు, నేను కథలు వ్రాయకపోవడానికి కారణం; నా రచనా విధానానికి పరిపక్వం రాలేదని కూడా నే లోపల అనుకునేవాడిని. నా సృష్టి శక్తుల్ని రగిల్చి నన్ను తన్మయుణ్ణిచేసి నా జీవితంపై వొత్తిడి కలిగించే వ్యక్తులుకాని, నా రచనల్ని చదివి, వాటిల్లోని లోతులకి దిగబ్రాకి తాత్కాలికంగానైనా ధన్యత చెందే వ్యక్తుల మంచి చెడ్డలని, వింత ప్రవర్తనని ప్రేక్షకుడుగా అనుభవించి అర్థం చేసుకుని, అల్లా సంపాదించిన ఆంతరంగిక జ్ఞానాన్ని నా తాత్వికదృష్టిలో మేళవించి, వార్ధక్యంలో మహత్తర గ్రంథం వ్రాసి, మరణించాలని నా ఆదర్శం. ఈ రెంటిలో వొకటైనా జరిగి తీరుతుంది. మహత్తర గ్రంథం వ్రాయ లేకపోవచ్చు; కాని మరణం మాత్రం తప్పదన్న ధైర్యం నాకో నూత్న వుత్సాహాన్ని ప్రసాదించింది. ఆ రోజుల్లో, "నన్ను గురించి కథ వ్రాయవూ?" అనే ప్రశ్న స్త్రీ నోటి నుండి వినడం అదే మొదటిసారి. తన వ్యక్తిత్వాన్ని గుర్తించుకుని, దాని ప్రభావాన్ని ఇతరులకి తెలియచెయ్యాలన్న స్త్రీని మొట్టమొదట కుముదంలో చూడగలిగాను. ఆమె వొక జీవి; ప్రత్యేకమైన వునికి గలది. ఆమెని తొలగిస్తే ప్రపంచంలో కొంత పవిత్రమైన ఖాళీ ఏర్పడుతుంది. నే చూసిన స్త్రీలు వివాహకం జరిగిన రోజునే జన్మించినవాళ్ళు. భర్తని పొడిగిస్తే, స్త్రీ ఔతుంది; యింకా పొడిగిస్తే భర్త సంతానంగా మారతాడు; అతను గతించగానే ఆమె స్థూలజీవితం సమాప్తమౌతుంది. సృష్టిని ఆహ్వానిస్తూ తెరుచుకున్న తలుపులు మన స్త్రీలు. తెరచుకోని తలుపులు లేవు. ఏదైనా వొక తలుపు తెరుచుకోనివాడు, దాన్ని గురించి చెప్పుకొని, మరమ్మత్తు సంకల్పించాలి మరమ్మత్తు చేసినా బాగుపడని తలుపులను నిర్మూలం చెయ్యాలా, లేక వేరే పనులకు వుపయోగించుకోవాలా అన్న సందేహాన్ని సంస్కర్తలు తీర్చాలి. కథకుడు, ఏం చెడ పోయిందో చెప్పగలడు; వీలైతే మిగిలిన దానితోనే తృప్తిపడుతూ యితరులతో ఆ తృప్తిని పంచుకోగలడు; కాని బాగుచేసే విధానాలతో అతనికి నిమిత్తం లేదు.

"నీలో ఏముందని నిన్ను గురించి కథ వ్రాయనూ?" అన్నాను. అట్లా అన్నందుకు పశ్చాత్తాపపడినా, ఆ ప్రశ్న నా నమ్మకాన్ని, ఆశయాలనీ యధార్థంగా వ్యక్తపరుస్తుంది. ఆమెలో కథావస్తువుగా వుండేటంతటి విశేషం వొక్కటి కూడా లేదు. చూడడానికి చాలా సామాన్యంగా వుంటుంది; పల్చటి శరీరం; వేసంగిలో వర్షం కురిసేముందు దట్టంగా అల్లుకున్న మబ్బురంగు శరీరచ్ఛాయ; సంపూర్ణంగా వికసించని అవయవాలు; ఎవరోదువ్విరనట్లుగా ఉండే జడకట్టు; చూసిన వస్తువులు తన కోసం కానట్టు చాంచల్యంగా కదిలే బలహీనమైన కనురెప్పలకింద మంచులో కదిలిపోయిన కుందేలులా మెరిసే నేత్రాలు; కంఠంలో కొలవడానికి వీలుగావుండే పచ్చటి నాళాలు; నీడ కనిపించినట్లు స్ఫురించే వక్షం; శరీరంలో పైభాగాన్ని మోసేటందుకు వోపికలేనట్టి అల్పమైన నడుం. కుముదం సాధారణమైన స్త్రీ. ఎవరూ-తుదకు వాళ్ళమ్మ కూడా - ఆమె అందమైందని చెప్పుకోడం నే నెరగను. అందుకనే ఆమెలో నేనేమీ విశేషం చూడలేక పొయ్యానేమో !

"నాలో ఏముండాలి?"

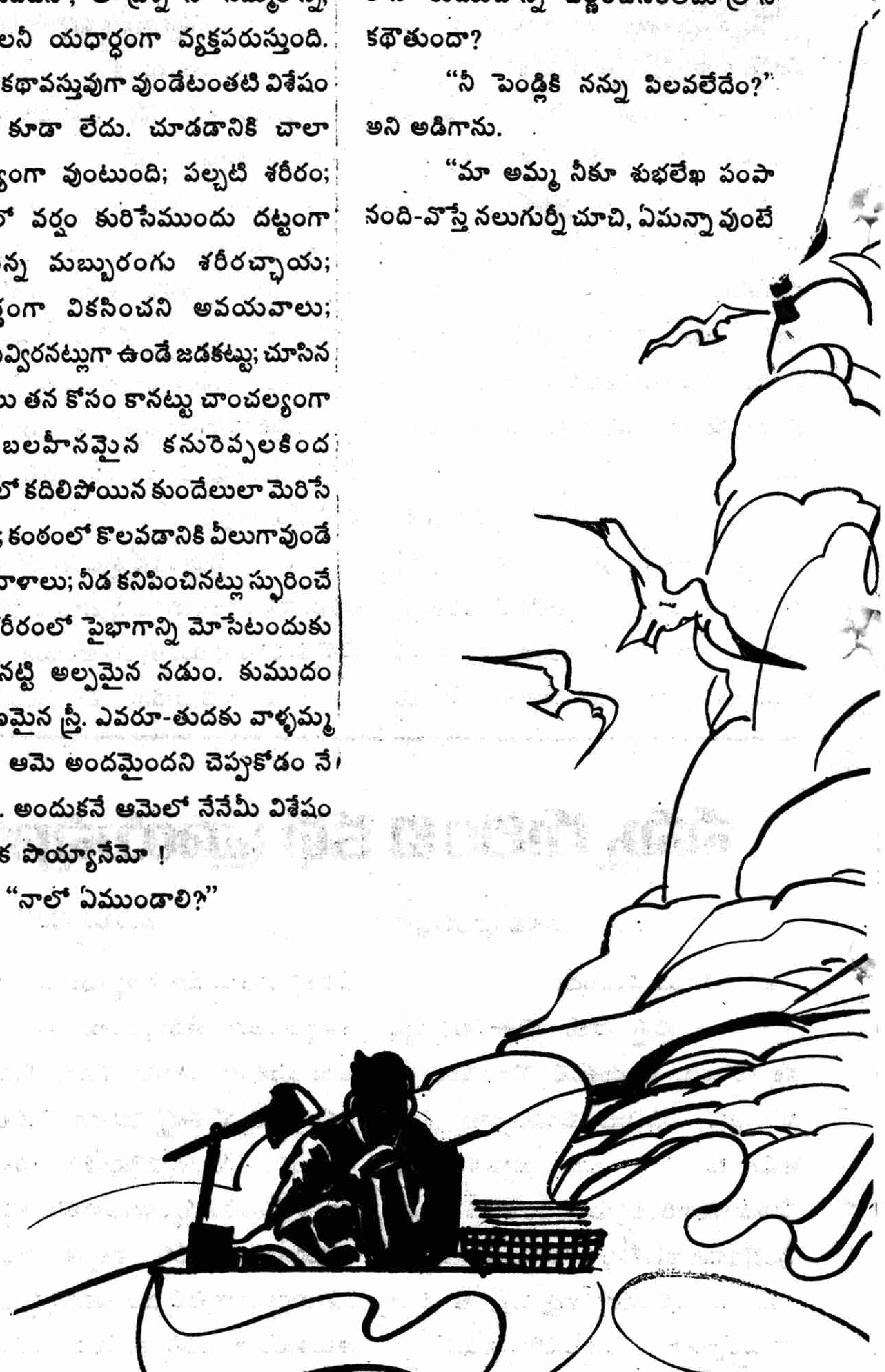

'ఒక ప్రత్యేకత, అందరిలోనూ లేని ఏ వొక్క విశేషం అయినా సరే-"

వేలునున్న ఉంగరాన్ని చూచి దాన్ని వేళ్ళతో తిప్పింది. పోతపోసి పదును పెట్టినట్లుగా చలించే వేళ్ళు ఆమెవి. ఏ అవయం కదిలినా, శరీరంలోని శక్తంతా దానిలో పూరించినట్లుగా వుంటుంది. ఒక వస్తువు కేసి చూస్తున్నప్పుడు, పంచప్రాణాలు కళ్ళల్లోకి పరిగెత్తుకొచ్చినంత తీవ్రంగా చూస్తుంది. సిగ్గుపడితే రక్తం చెక్కిళ్ళలోనుంచి తొంగి చూస్తున్నట్లుంటుంది. కాని కుముదాన్ని వర్ణించినంతమాత్రాన కథౌతుందా?

"నీ పెండ్లికి నన్ను పిలవలేదేం?" అని అడిగాను.

"మా అమ్మ నీకూ శుభలేఖ పంపా నంది-వొస్తే నలుగుర్నీ చూచి, ఏమన్నా వుంటే కథేనా ప్రొద్దువుగా" అంది కుముదం. కళ్ళల్లోంచి పెదవుల మీదికి దిగజారిన నవ్వుని ప్రదర్శిస్తూ.

CHAITANYA

"నేను తమాషాకి అనడం లేదు. సాధారణ వ్యక్తులను గురించి వ్రాసేటందుకు ఏముంది? పదిమందీ ఒకేలాగున్నప్పుడు వారిలో ఏ ఒక్కర్నీ గురించి చెప్పుకోం. కాని, అందులో ఏ ఒక్కడైనా, పదిమంది చేసిన దానికి వ్యతిరేకంగా చేస్తే అతన్ని గురించి చెప్పుకుంటారు. అట్లాంటి వ్యక్తులని గురించి వ్రాయొచ్చు" అన్నాను.

"అయితే అందరూ చేసినదానికి విరుద్ధంగా చేసేవాళ్లే మనుష్యులన్న మాట...'
'

"నే అల్లా అనను, అట్లాంటి వాళ్లు చెప్పుకోదగ్గ మనుషు లంటాను."

ఎక్కడో ఎప్పుడో పుట్టడం. ఎవరో ఎవర్నో వొప్పగిస్తే వార్ని పెంళ్ళాడడం. ఎందుకో తెలీకుండా పిల్లల్ని కనడం, ఎప్పుడో ఎక్కడో చచ్చిపోవడం ఇది చాలామంది చేస్తున్నది. దీన్ని గురించి కథగా చెప్పుకునేందుకు ఏముంది? ప్రత్యేకత, వ్యక్తిత్వం లేని యీ జీవితాలు ప్రశాంతాన్ని పొందుతున్నాయి ; కాని, అది బురదగుంటలో పురుగు పొందే ప్రశాంతం. సంఘాన్ని ధిక్కరించి, సాంప్రదాయాలపై విప్లవం చేసి, యితరులకి అవగాహన కాని కొత్త విలువని సాధించి పొందినవాడే ధన్యజీవి. వ్యర్థ జీవులు సంఘం అల్లిన వలలో చిక్కుకొని, మర్యాద పేరు చెప్పుకుని కుళ్ళిపోతారు. స్థాపితమైన ఆదర్శాలపై విప్లవం చేసినవాడు సంఘాన్ని తనవైపుకి మరల్చ యత్నిస్తాడు. కాబట్టి సంఘాభివృద్ధి అల్లాంటి వాళ్ళపై ఆధారపడుతుంది. కుముదంలో ఈ విప్లవచిహ్నాం వొక్కటి కూడా లేదు.

ఆమె చదువుకోలేదు; సంగీతం నేర్చుకోలేదు. కనీసం కూనిదీర్ఘాలు తీస్తుందని చెప్పుకోడమేనా నే నెరగను. జ్ఞానం వొచ్చిం తర్వాత ప్రేమించి చేసుకున్న పెండ్లికాదు; గొప్ప స్థితివరురాలుకాదు; పోనీ బాగా బీదదీకాదు, సానుభూతి చూపేటందుకేనా; చక్కందికాదు, పద్యాలు వ్రాద్దామంటే; అనాకారీ కాదు, వికృతాన్ని ఆధునికుల ధోరణిలో చిత్రిద్దామంటే; మంచి వాళ్ళని గురించి వ్రాయొచ్చు; చెడ్డవాళ్ళని గురించి వ్రాయొచ్చు; కాని సాధారణమైనవాళ్ళని గురించి వ్రాయడం ఎంతో కష్టం. అసలు వ్రాసేటందుకు ఏముంది?

కొందరు వ్యక్తులు తల్లిదండ్రుల చర్యల వల్ల ఖ్యాతి కెక్కుతారు. కుముదం ఆ తెగకి చెందదు. వాళ్ళ తండ్రి చనిపొయ్యాడు. తల్లి ఏ వూళ్ళోనో కొడుకు దగ్గర వుంది. వాళ్ళ కుటుంబానికి చరిత్ర లేదు.

"మీ ఆయన ఏం చేస్తున్నాడు ?"

"ఎల్. టి. చదువుతున్నారు."

"స్కూల్ మాస్టరవుతాడన్నమాట- ఏ పనీ దొరకని వారికి అదే శరణు మంచివాడేనా?"

"పెండ్లి చేసుకున్న ప్రతి స్త్రీ భర్తను వొదిలేస్తే నువ్వు కథలు వ్రాస్తానంటావ్. అంతేనా ?"

అంత పచ్చిగా అడిగినందుకు నాకు రోషం వొచ్చింది.

"వొదిలేస్తే చాలదు - మరో గొప్ప విలువని సాధించాలి."

"అంటే ?"

"ప్రేమలేని వివాహానికి విలువ లేదనుకుంటాను."

"నీకేం తెలుస్తుంది ? నీకు పెళ్ళి కాలేదు."

> *"నువు మళ్లా మొదటికే వస్తన్నావ్. తగువు సెప్పవొలిసే దొర తన తగువు చెల్లద్దా సెల్లదా - ఎదర మనసు నెలాగా తిప్పడమన్నది కాదు సూడవొలిసింది. తను సెప్పే తగువులో నాయమెంత, అన్నాయమెంత - అన్నది ఆ దొర సూపు కావాల. అలాగ సెప్పిన తగువు తీరిననాడు తగువే వుండదు. తీరనినాడు ఆ తప్పు దాన్ని ఇనుకోని జనం దొతాది - తనది కాదు."*
>
> కాళీపట్నం రామారావు - యజ్ఞం

నవ్వింది. "మంచి అంటే ఏమిటో నాకేం తెలుసు? నీకు తెలియాలి, కథలు రాసేవాడవు."

"ఓస్ ! దెప్పడం కాబోలు. అది కాదు కుముదం. అందర్లాగే కాపరాని కెళ్ళి పిల్లల్ని కంటే ఏం ప్రయోజనం ? ఏదో వో గొప్ప కార్యం సాధించాలి; సంఘాన్ని ముందుకు నెట్టాలి. ఇక్కడికే భారతమాత యీ సంతానాన్ని పోషించలేకపోతోంది."

"నా కింకా పిల్లలులేరు. అయితే ప్రతి ఆడదీ పెండ్లి చేసుకోకుండా, పెళ్ళిపందిళ్ళలో పికెటింగ్ చెయ్యాలంటావా ?"

"పెళ్ళి వొద్దని నే ననడం లేదు. వివాహం స్త్రీ జీవితంలో ప్రధాన ఘట్టం అందులో నువ్వు సాధించింది ఏముంది ? ప్రేమా ? సౌఖ్యమా ? ఆధ్యాత్మికమా ? దేశభక్తా ? ఏదీలేదు."

"ఆ విలువని సాధించగల్గితేనే వివాహానికి అర్థం వుంటుంది."

"ఆట్లాగైతే, ప్రతి స్త్రీ భర్తను వొదిలేసి మరోడితో వుండాలందూ, ప్రేమను సాధించేందుకు ?"

అట్లా అడిగినందుకు నాకు నవ్వొచ్చింది. "దానికోసం ఆ త్యాగం చెయ్యగలిగితేనే మెచ్చుగుంటాను" అన్నాను.

కుముదం మాట్లాడలేదు. ఈ భావాలు ఎంతవరకూ ఆమెని కలవర పెట్టాయో నాకు తెలీదు. స్త్రీ ప్రకృతిపైన వొత్తిడి కలిగించేది భావాలో సహజమైన ఉద్రేకమో నేను చెప్పలేను. అది తెలిస్తే స్త్రీ హృదయం అర్థం చేసుకున్నట్లే.

"కాని ... కాని...." మాటలకోసం తడుముకుంటూ నిదానించింది.

"ఏమిటి నీ సందేహం ?"

"ఏమీలేదు. నాకేదో చెప్పాలనుంది. ఎట్లా చెప్పాలో తెలీడం లేదు. నే చదువుకున్న

దాన్ని కాదు. ఉండు, ఆలోచించనీ....”

నేను ఆమె కళ్ళకేసి చూస్తూ కూర్చున్నాను. నిదానించి చూస్తే ఆమె మొహంలో ఏకవింత ఆకర్షణ వుంది. ఆమె శరీరంలో వొంపులు, ఎత్తుపల్లాలు సూర్యరశ్మి సోకినప్పుడు తీర్చినట్లుగా విప్పారుకున్నాయి. ఆ కళ్ళు ఆమెకి వుపయోగం లేవు కాబోలు; మనుషులకి ఆత్మ వుందో లేదో నాకు తెలీదు కాని, ఆమెకి మాత్రం లేనట్లు నా కనిపించింది. మరో లోకంలో ఆత్మని మరచిపోయి, శరీరాన్ని తనిష్టం లేకుండానే ఇక్కడికి రప్పించినట్లు సంచరిస్తుంది. ఈ ప్రపంచంలో మూసుకుని మరో లోకంలో తెరచుకున్న నేత్రాలు ఆమెవి.

“కాని ... కాని ... సూర్యుడు, చంద్రుడూ- ఎప్పుడూ చూస్తుంటాను, కాని ప్రతిసారి ఎందుకో క్రొత్తగా కనబడతాయి. మంచినీళ్ళు రోజూ త్రాగుతా. కాని ప్రతిసారి ఎంతో క్రొత్తగా వుంటాయి ... నక్షత్రాలు .....”

నేను వెడతానని లేచాను.

“నక్షత్రాలు..ఉ..మంచిది...” ఆమెని గురించి ఏం కథ వ్రాయమా ?

* * * *

క్రితం సారి వేం కలుసుకుని నాలుగేండ్లయింది. ఈసారి కుముదం గారి వూరు అద్దికోసమే వెళ్ళలేదు. వేరే పనుండి వెళ్ళాను, మధ్యాహ్నం రెండు గంటలు దాటింది. నడివేసంగి ఎండ నన్ను నీడకి తరిమింది. పోస్టాఫీసు ప్రక్కనున్న మామయ్య గారింటికి ఎప్పుడూ దొడ్డిదోవన వెళ్లడం అలవాటు చొప్పున ఆనాడు కూడా అల్లాగే వెళ్ళాను.

కుముదం మండువాలో గచ్చుమీద కూర్చుని అనాసపండు తరగి వెండిపళ్ళెంలో వేస్తోంది. నారింజ పండురంగు చీర కట్టుకుంది; నన్ను చూచి లేవడంలో పమిటజారింది. నా అర్థమైనట్లు నవ్వి వెనక్కి తిరిగి లోపలికెళ్ళి వొక కుర్చీ అమిర్చి కూచోమని సంజ్ఞ చేసింది. నే చూసిన దృశ్యం నా కిదివరకు లేని కొత్త చనువునిచ్చిందని వొప్పుకోకతప్పదు. మనిషి శీలానికి వ్యక్తిత్వానికి మొహం వొక్కటే నిదర్శనం కాదనుకుంటాను. కొన్ని ఆకస్మిక దృశ్యాలు, జీవితకాలం పరిశీలించినా బోధపడని అంతరంగికాలని తేటపరుస్తాయి కాబోలు.

కుర్చీలో కూర్చోగానే పటుక్కుమంది పాతకుర్చీ. లేచి సర్దుకున్నాను. కుముదం పమిటని వళ్ళమధ్య బిగించి నవ్వుని ఆపుకుంటోంది.

“అన్ని కుర్చీలమాదిరి నిన్ను భరించి వూరుకోక, విరగి, కొత్త దారితీసింది చూచావా ! దాని కథ వ్రాయవూ ?...” అంది.

నాకూ నవ్వొచ్చింది. చాపమీద కూర్చుని స్తంభానికి జారబడ్డాను.

“మనం కలుసుకుని దగ్గరదగ్గర నాలుగేళ్ళయింది. తెలుసా ? నే నివన్నీ మరచిపొయ్యాను. నీకింకా ఎట్లా జ్ఞాపకం వుంది?” అన్నా ప్రశార్థకంగా.

“ఏమో, నువ్వు జీవితాన్ని పరిశీలిస్తావు. నేను అనుభవిస్తాను ఏమో” అన్నది.

ఆమెకి జీవితం అనుభవించడం అంటే ఏమిటో తెలీదని నా నమ్మకం. కాలం ఆమెపై ఎట్లాంటి మార్పు తేలేకపోయింది. ఇదివరకు చూసినప్పటికంటె ఈసారి ఎక్కువ ఛలాకీ, యవ్వనోద్రేకం చూపగలిగింది. ఆమెలో ఆకర్షణీయమైంది. ఎడతెగని యవ్వనమేమోననిపిస్తుంది. యవ్వనం ఒక్కసారి తన శక్తిని ప్రకటించకుండా, నిలిపి నిలిపి ప్రజ్వలించినట్లుగా గోచరిస్తుంది. కొన్ని ఉపమానాలు మన నాగరిక సాంప్రదాయాలకి విరుద్ధమని జంకుతున్నా గాని, లేకపోతే ఆమె శరీరాన్ని గుఱ్ఱంపిల్ల కదలికలోని లావణ్యంతో పోల్చొచ్చు. లేడి గంతులో శృంగారం వుంది కాని, బలం లేదు. కుక్కపిల్ల గంతులో కొంటెతనం వుంది కాని శక్తి లేదు. మేకపిల్ల గంతులో వేగం వుందిగాని మృదుత్వం లేదు. ఇవన్నీ గుఱ్ఱంపిల్ల అలిగిననాడు చేసిన నాట్యంలో వున్నాయి.

“నువ్వూ, మీ ఆయనా కులాసాగా వుంటున్నారా?” అన్నాను. ఏమనడానికి తోచక.

“నీ దయవల్ల.”

“ఇంకా నిన్ను గురించి బోలెడు వినాలనుంది.”

“నన్ను గురించి వినేందుకుకే ముంది. మాది సామాన్య బ్రతుకు” అంది నీరసంగా.

“అప్పుడే జీవితంపైన విసుగు పుట్టిందా?” అన్నాను.

“ఈ ప్రశ్నలు నన్నింతవరకూ బాధించడం లేదు. నీ మాట చెప్పు ఏం చేస్తున్నావూ ? ఎక్కడున్నావూ ? ఎల్లా వున్నావూ ?...”

మన దేశంలో చదువుకున్న యువకుణ్ణి ఏం చేస్తున్నావూ ?- అని అడగడం కంటె ఎక్కువ అపచారం లేదు.. పాపం, అల్లా అడిగిన వాళ్ళందరూ మా మేలు కోరేవారే; కాని, దానికి సమాధానం చెప్పడంలో ఉద్యోగం లేని యువకుడు ఎంత బాధపడతాడో పెద్దవాళ్ళకి తెలీదు. ఏమి చెయ్యడంలేదని చెప్పడం నాకు చిన్నతనంగా తోచి “ఏమీలేదు-కథలు వ్రాయడం మొదలు పెట్టాను” అన్నాను.

“నన్ను గురించా ?”

నవ్వుకున్నాను. పడుతూ, నడుస్తూ, పడుతూ, చంటిపిల్ల చక్కా వచ్చి అర్థం లేకుండా ఏడవడం మొదలెట్టింది. నే నాశ్చర్యపడ్డాను.

“మా పాపాయి. ఇంక రెండు నెల్లకి మూడో ఏడొస్తుంది” అంది కొద్ది గర్వంతో.

“నాకెప్పుడూ చెప్పలేదే? ఈ సంగతే తెలీదు” అని ఆశ్చర్యం దిగమింగు కోలేక పోయాను.

“నీకు తెలియజేసేటందుకు యిందులో ఏం విశేషముంది? ఇది సాధారణంగా అందరికి జరిగేపనే కదా! నీకీ విషయం వేరే నే చెప్పాలా ?” అంది. ఆమె అంతవరకూ తన పిల్లని గురించి చెప్పకపోడం చూస్తే నాకు మరీ ఆశ్చర్యం కలిగింది.

“దానికో పాపాయి పుడుతుంది. ఎప్పుడో, ఎక్కడో అది ఎవర్నో ఎక్కడో పెండ్లి చేసుకుంటే దానికి మరో పాపాయి, ఎప్పుడో, ఎక్కడో పుడుతుంది. అలా జరిగిపోతుంది. ఇందులో ఆశ్చర్యపడవల్సిన విశేషం ఏముంది...?”

కుముదంలో మాతృత్వం తాలూకు చిహ్నాలేవీ నాకు కనబడలేదు. పిల్లలని

చూసుకుని తల్లులుపడే గర్వం ఆమెలో లేదు. ఆ ప్రశంస ఎత్తాలని ఆమెకు తట్టనేలేదు. ఆమె శరీరపటుత్వాన్ని చూస్తే, ఆమె ఈ పిల్లలని కన్నదా అనిపించింది. పిల్లలూ భర్తా, సంసారం - యివేవీ ఆమె నిజ శరీరాన్ని తాకి పంచుకున్నట్లు లేదు.

"నీ పోలికా, వాళ్ళ నాన్న పోలికా?"

"ఏమో నీకే తెలియాలి."

"నా కెట్లా తెలుస్తుంది ? నేను వాళ్ళ నాన్నని చూడనే లేదుగా."

"వీధులో వున్నారు చూడకూడదూ?'

'వీధులో అరుగుమీద విద్యార్థులతో ఆయన పడుతున్న అవస్థ నాకు వినపడుతునే వుంది. వెళ్ళేటప్పుడు చూడొచ్చు ననుకున్నాను.

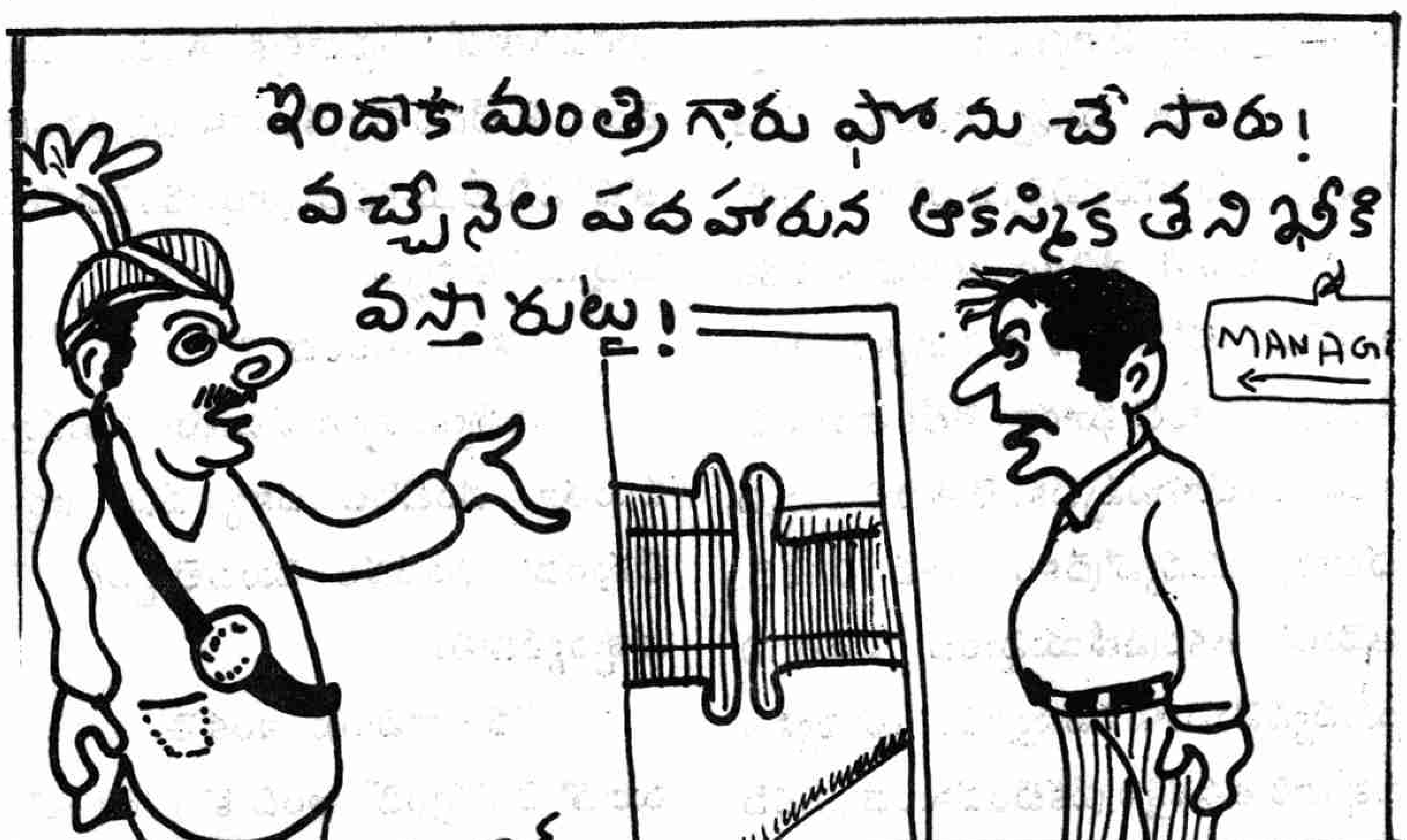

కుముదం పిల్లని లోపలకి తీసుకెళ్ళిపోయింది. ఆకులో అనాస ముక్కలుంచి, మంచినీళ్ళు పెట్టింది.

"పాపం, ఎండలో వొచ్చావు. నీ మొహం మాడిపోయింది."

"నిజంగా ?"

"మనం పెద్దవాళ్ళమై పోతున్నాం కదూ ?"

"నా మాట తెలీదుకాని, నువ్వు మాత్రం యింకా చిన్నదానవవుతున్నావు" అన్నాను.

"అది అబద్ధం. ప్రకృతి విరుద్ధం"

కొంతసేపు ఎవ్వరం మాట్లాడలేదు. ఎందుకో కొన్ని కొన్ని సమయాలలో ఆమెతో మాట్లాడుతున్నప్పుడు. బుర్ర ఖాళీ ఐపోతుంది. సిగరెట్టు పీలుస్తూ, చీట్లాడుకుంటున్న సమయంలో అమాంతం గదిలోకి చిరతపులి వొచ్చినప్పుడు. బుర్ర ఎట్లా పనిచెయ్యదో, అట్లాగే ఆమెతో సంభాషణ.

"దేశంలో సంతానం ఎక్కువై పోతున్నారు. యిట్లా పది సంవత్సరాలు జరిగిందంటే తినేందుకు తిండి వుండ దంటున్నారు సాంఖ్య శాస్త్ర వేత్తలు, తెలుసా?" అన్నాను.

"అది నాకు తెలీదు. మనం ప్రకృతికి దాస్యం చెయ్యడం తప్పదు. దాస్యం నేను సహించలేను. కాని అది తప్పదనుకుంటాను నేను ఎదురు తిరగలేక కాదు; నా కదిష్టం లేదు. జీవితానికి తలవొగ్గి, ప్రపంచాన్ని అంగీకరిస్తాను."

"అదే పొరబాటు. అంగీకారం ఆదర్శాలు లేని, వ్యర్థజీవి విముఖత్వం."

"కావొచ్చు. సృష్టిలో నేనెంతో అల్పురాలనని తోటివాడవైన నీకే తోచినప్పుడు సృష్టిముందు నేనేం తిరుగుబాటు చెయ్యగలను చెప్పు?"

వెడతానని లేచాను.

"అద్దె తీసుకురానా?" అంది. "నేను దాని కోసం రాలేదు. మనియార్డరు చెయ్యొచ్చు."

పాపిష్టి డబ్బుని ఆమె చేతులు తాకటం నా కిష్టం లేదు. ఆమె భర్తని చూడడం కూడా మరిచి, బైటకి నడిచాను. నన్ను కుముదం వెనక్కి పిలుస్తుందనుకున్నా, అట్లా పిలవ లేదు. నా వెనకాల దొడ్డి తలుపు గడియ వేసిన చప్పుడు వినిపించింది.

కుముదాన్ని గురించి ఏం కథ వ్రాయనూ ?

* * * *

ఆరు సంవత్సరాలు గడిచాయి. రెండో ప్రపంచ సంగ్రామం ప్రారంభమైంది. అప్పటికి నా చదువు, ఉద్యోగ యత్నాలు పూర్తయ్యాయి. వొక్క యత్నమూ ఫలించలేదు. మా మామయ్య నా కోసం పెట్టిన డబ్బు ఖర్చంతా వృథా ఐంది. పైగా, మా అత్తయ్యా, ఇండియా అంతా యాత్ర చేసి రావడం వల్ల ప్రావిడెంట్ ఫండంతా తరిగిపోయింది. నిరుద్యోగ సమస్యను గురించి బోలెడు కథలువ్రాశాను. సమస్య పరిష్కారం కాలేదు; ఆంగ్లంలో యీ సమస్యను పరిష్కరించడానికి కొన్ని సలహాలిస్తూ వ్యాసాలు వ్రాశాను; ఎవరూ వాటిని గుర్తించినట్లులేదు. కొన్ని సమయాలలో రాజకీయోద్యమంలో దిగి జైలు కెడదామనిపించేది. అక్కడు భుక్తికి లోటుండదు. కీర్తి దక్కుతుంది - పైగా జైలులో నే తలపెట్టిన మహత్తర గ్రంథాన్ని రచించడానికి మంచి అవకాశాలుంటాయి. కాని రాజకీయాలలో దిగడం ఎట్లా? 'ఫరవాలేదురా అబ్బీ, యుద్ధం వచ్చింది. దేవుడి ధర్మమా అంటూ నీకేదో వుద్యోగం దొరక్కపోదు' అని మామయ్య ఓదార్చేవాడు.

"నాకు నచ్చి, ఉద్యోగం ఒకటి ఖాళీ వచ్చింది మామ... 'రఖా ...కి, ఇంటర్వ్యూకి వో ఏర్పా ...కలుం... నాకు లభించొచ్చు." వెంటనే ... ...య్యకి వో భావం తట్టింది.

"ఒరే ! కుముదం గారింటికెళ్ళి, రెండు నెల్ల అద్దె, ముందుగా యిస్తారేమో కనుక్కురా" అని నన్ను సాగనంపాడు.

సూర్యుడు పడమటింట్లో గృహ ప్రవేశం అవగానే తలుపువేసి, కిటికీ కర్టెన్లు దగ్గరగా లాగడానికి సిద్ధపడినట్లు, మేఘాలు చురుగ్గా విహరిస్తున్నాయి. కుముదం గారి దొడ్లో ఎన్నో యిది వరకు చూడని కొత్త మొక్కలు, చెట్లు వున్నాయి. కొబ్బరి చెట్లు మేఘాలతో ఏకీభవిస్తున్నట్లు ఆకాశంలోకి పొడుచుకుని ఆడిపోతున్నాయి. జామచెట్లు వార్ధక్యం వచ్చిన దాని మల్లె ముడుచుకుంది.

ఆ అల్ప ప్రకృతిలో పక్కటి నారాక గురించి నట్లులేదు ? చెట్ల కొమ్మలకి ఉయ్యాల అమర్చబడి వుంది. నూతి పళ్ళెం వేపునుంచి వో పాపాయి పాకుతూ వస్తున్నాడు. వాడితో ఏదో మాట్లాడాను; వాడికేమీ అర్థం కాక, జీవిత రహస్యం తెలుసుకోలేకపోయిన వేదాంతిలా, నిరర్థకపు ఏడ్పు మొదలుపెట్టాడు. చెట్ల గుబురు మధ్య కుముదం మేఘాల మధ్య నక్షత్రంలా కదిలింది. నక్షత్ర బృందంలోంచి విడిపోయిన పిల్ల కాంతిలా మరో చిన్న పిల్ల పరుగులెత్తింది. కుముదం చేతిలో గునపాన్ని గిరవాటెట్టి పమిటని పళ్ళమధ్య బిగించి పైకిలాగి, చేతులో వున్న మొక్కని నాముందు పడేసింది.

"చూశావా, యీ ఆకుని ఎట్లా తినేస్తోందో యీ చిత్రమైన పురుగు? ఈ పురుగు అందమైనదే, మొక్కా అందమైనదే. అందాన్ని చూచి అందం నోర్చలేదు కదూ?

నేనేమీ మాట్లాడలేదు.

"నువ్వొచ్చి ఎంతసేపయింది ? పిలవలేక పొయ్యావా ? లేక నా పేరే మరచిపొయ్యావా?" అంది.

"లేదు లేదు- యీ తోటని చూస్తూ ఆశ్చర్యపడుతున్నాను."

"ఇందులో ఆశ్చర్యం ఏముంది ? విత్తనం వేసి, నీళ్ళు పోస్తే మొక్క మొలుస్తోంది. ఇవన్నీ సాధారణమైన మొక్కలు," కొంటెగా నవ్వింది.

"మా పాపని చూశావా, పెద్దదైంది. నువ్వింక సంబంధాలు చూచి పెట్టే సమయం వస్తోంది. వాడు మా రెండో వాడు. ప్రకృతంటే పడదు. అన్నింటినీ ధ్వంసం చేస్తాడు. వీడు మా మూడోవాడు - వీడికి నాలా ప్రపంచంతో నిమిత్తం లేదు. - పాపా! బకెట్ తీసుకురా.."

అమ్మాయి బకెట్ తీసుకొచ్చింది. కుముదం చిన్నప్పుడు జామపండు తింటున్న దృశ్యం జ్ఞాపకం వచ్చింది.

"కొంచెం నీళ్ళు తోడిపెట్టు, చేతులు కడుక్కుంటా" అంది.

నేను తోడాను, బకెట్‌లో సగం నీళ్ళు నూతులోనే పడిపోయాయి.

"నీళ్ళు తోడడం తెలియకపోతే ఎట్లా? నీ భార్య బైటుంటే నువ్వే తోడుకోవాలి.

"నాకింకా పెండ్లి కాలేదు.'

నమ్మలేనట్లు చూసి, మౌనంలో పడింది.

"నాకు ఉద్యోగం లేదు. ఎందుకు పెండ్లి ?" అని స్వగతంలా చెప్పుకున్నాను.

కుముదం నా మాట వినిపించుకోలేదు. చీరని పాదాల పైకి తీసింది.ఆమె శరీరానికి మాతృత్వం పరిపూర్ణత నిచ్చింది. వయసు మొహానికి వైరాగ్యాన్నిచ్చినా, వార్ధక్యాన్నివ్వలేకపోయింది.మట్టిలో నీళ్ళు కలిపిన వింత సువాసన నన్నావరించింది. మొహాన్ని పమిటతో తుడుచుకుంది. తడిసిన పమిట పర్వతశిఖరానికి ఎగబ్రాకేవాడికి పట్టుదొరికినట్లు, వక్షాన్ని అదిమిపట్టుకుంది. సూర్యుడి కడసారి కిరణం, లోయలో నీడని ఒక్కసారి వెలిగించి మాయమైంది. సంధ్య అందాన్ని అనుభవించాలన్న వాడు కుముదంతో వుండాలి. సంధ్యలో నేనెన్నడూ చూడని ప్రత్యేక శోభని ఆనాడు చూడగలిగాను.

"దా, ఉయ్యాల మీద కూర్చో-వెనక విరిగిన కుర్చీ యింతవరకూ బాగు చేయించనే లేదు... ఏదో వాకటి వాస్తూనే వుంటుంది. తీరికలేదు."

కుముదం గడ్డిలో కూర్చుంది. అమామయి, వేదాంతిని ఎత్తుకొని లోపలికెళ్ళింది. రెండోవాడు, ధ్వంసం చేసేందుకు మొక్కలు లేవన్నట్లు గడ్డినే దిమ్మిశాలా మర్దిస్తున్నాడు.

"మనం కలుసుకుని చాలారోజులైంది తెలుసా ?

"ఆహా, దగ్గరగా ఆరు సంవత్సరాలైంది."

"నువ్వు చాలా మారిపోయావు."

మంచికా చెడుకా అని అడుగుదామనుకున్నాను. నన్ను మాట్లాడనీకుండానే - "ఎక్క డెక్కడి కెళ్ళిందీ, ఏం చేస్తున్నదీ - అంతా చెప్పు నిన్ను గురించి" అంది.

"ఉత్తరహిందూస్థానం వెళ్ళా - ఎక్కడా మంచి ఉద్యోగం దొరకలేదు. మామూలుగా ఇండియాలో మనిషి ఇరవై ఎనిమిదేండ్ల కంటే ఎక్కువ కాలం జీవించడంటారు సాంఖ్య శాస్త్రకారులు దాని ప్రకారం నేను నాలుగేండ్ల క్రితమే చనిపోయి వుండాల్సింది. అల్పాయువు

వాసుదేవన్ నాయర్‌కు జ్ఞానపీఠ్ పురస్కారం

ప్రఖ్యాత మలయాళీ రచయిత ఎం.టి. వాసుదేవన్ నాయర్‌కు 1995వ సంవత్సరానికి గాను ప్రతిష్టాత్మకమైన జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు లభించింది. ఈ అవార్డు కింద ఆయనకు రెండున్నర లక్షల రూపాయలను, వాగ్దేవి కంచు విగ్రహం, ప్రశంసా ఫలకం ప్రధానం చేస్తారు.

అరవై ఒక్క సంవత్సరాల వాసుదేవన్ నాయర్ 1975 - 94 మధ్య కాలంలో మలయాళంలో తన సృజనాత్మక రచనల ద్వారా భారతీయ సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేసినందుకు గుర్తింపుగా ఆయనకు ఈ జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు లభించింది.

మాతృభూమి ప్రచురణల సంస్థ సంపాదకుడైన వాసుదేవన్ నాయర్ ఇప్పటి వరకు ఎనిమిది నవలలు, పదహారు కథానిక సంపుటాలు, మూడు సాహిత్యాధ్యయన గ్రంథాలు, ఒక నాటకం రచించారు. మహాభారతంలో భీముడి పాత్రను ప్రధానంగా తీసుకొని వాసుదేవన్ నాయర్ రచించిన ఉద్గ్రంథం 'రుందమూజమ్' మలయాళ సాహిత్యంలో సంచలనం రేకెత్తించింది.

దాదాపు పన్నెండు సినిమాలకు స్క్రీన్ ప్లే సమకూర్చిన వాసుదేవన్ నాయర్ పలు అవార్డులు కూడా పొందారు. నాయర్ స్క్రీన్ ప్లే సమకూర్చిన నిర్మాల్యం (1973) చిత్రానికి రాష్ట్రపతి బంగారు పతకం, ఒరువడక్కన్ వీరగాథ (1989) చిత్రానికి ఉత్తమ స్క్రీన్‌ప్లేకు జాతీయ అవార్డు లభించింది. వాసుదేవన్ నాయర్ రచనలు తెలుగుతో సహా అనేక భారతీయ భాషల్లో వెలువడ్డాయి.

కల్పనా రెంటాల

గలవాళ్ళు సుఖంగా వుండగలరు మన సంఘంలో."

కుముదం సానుభూతిచూపి, జాలిపడుతుందని నా ఉద్దేశాన్ని ఎంతో కసితో భయంకరంగా ప్రకటించానేమో !

"ఉద్యోగం లేకపోతేనేం ? దానికోసం జీవితాన్ని తిట్టొచ్చా ! ఉద్యోగంలోపడ్డావంటే, అదేలోకం, మరి ప్రపంచంతో సంబంధం వుండదు. ఎవరికో బానిసవై స్వేచ్ఛ పోగొటుకుంటావు. ఆడాళ్ళకి వుద్యోగం చేసే బాధ లేకపోవడం ఎంతో మెరుగు."

ఉద్యోగం చెయ్యనందుకు నన్ను అందర్లా ఆక్షేపిస్తూ తిట్టకుండా, మెచ్చుకున్నందుకు నేను కుముదాన్ని కొంత గౌరవించాను.

"పాశ్చాత్య దేశాలలో స్త్రీలు, పొట్టకూటికోసం భర్తలకు మన వాళ్ళల్లా అమ్ముడుపోరు"అన్నాను. అప్రయత్నంగా రెండు గడ్డిపువ్వులను తెంచి జుట్టులో అమురుచ్చుకుంది.

గతిలేని మనుషులు తగువుకెడితే, మతిలేని పెద్దలు తీర్చేవారా - అని సామెత చెపుతాడు మా తాత. యీ యవ్వారం చూడబోతే ఆ చందం తయారయ్యింది. మూడ్రోజులై తగువు నలుగుతోంది. కాని మాల నాకొడుకు ఒక్కడూ మాటాడడు. ఆల్లని పట్టుకొని యీ పెద్దలంతా అమ్మా బాబూ అని విసకరిస్తారేగాని "ఏం ఎధవ నాకొడుకుల్లారా మీకొచ్చిన పోయేకాలం! మీ బాబుగారి సొమ్మా? మీ తాతగారి సొమ్మా? ఇవ్వకెక్కడికి పోతారు. తంతాం! అని ఒక్కరూ అడగరు, మాకు చేతగాదు పోవయ్యా అని ఆ ముసలోడితో చెప్పనయినా చెప్పరు. పైగా యీ పెద్దలు కోర్టులకెవరెల్లకండి. మాదే పెద్దకోర్టంటారు."

కాళీపట్నం రామారావు - యజ్ఞం

"మనకీ ప్రపంచంలో ఎవరో ఒకరికి దాస్యం చెయ్యడం తప్పదేమో ననిపిస్తుంది. దేవుడు సైతం భక్తుడికి దాసుడు కావడం లేదు."

"నా కింతవరకూ ఉద్యోగం యివ్వని యీ సంఘాన్ని గౌరవించి, ఎందుకు సేవ చెయ్యాలో నాకు తెలీడం లేదు."

"నీకు ఉద్యోగం లేకుండావుంటేనే నువ్వు సుఖపడతావు. ఐనా నీ పిచ్చికాకపోతే, నీకు ఉద్యోగం ఎవరో యిచ్చేదేమిటి ? నువ్వేదో గొప్ప కార్యం చెయ్యడానికి పుట్టానని వెనక చెప్పావు అది నేను నమ్ముతాను. అది చెయ్యి. స్వతంత్రించి, నచ్చినపని చెయ్యడమే మంచిది. నేను దాస్యం సహించలేను."

"దాస్యం లేకుండా, ప్రేమని సాధించటం ఎట్లా ?" ఈ ప్రశ్న ఎందుకడిగానో నాకు తెలీదు.

"ఔను, మనుష్యులతో చేసే ప్రేమలో దాస్యం వుంది. సంసారంలో బంధనాలు, ప్రేమలో బంధనాలు: అసలు పుట్టడమే సృష్టికి దాస్యం వీటికి దూరంగా వుంటే మంచిది."

కుముదం, హృదయానికి దగ్గరగా వుండే విషయాలని గురించి ముచ్చటిస్తుంటే వినడం అదే మొదటిసారి. నేను అనుకున్నంతటి అమాయకురాలు కాదని స్పష్టమైంది.

"ప్రపంచంతో నిమిత్తం లేకపోతే, అసలు గొప్ప కార్యం సాధించటం దేనికి?"

"సాధించటంతో మనుషులకు చేసే దాస్యం నుండి.విముక్తి దొరుకుతుంది: కాబట్టి, ప్రపంచాన్ని మనం ఏదేనా కోరి, ఆశ స్తే దాన్ని యివ్వదు. మనం దేన్నీ ఆశించకుండా, దూరంగా వుండి చెయ్యగలిగిన పని చేస్తుంటే ప్రపంచం మన పాదాల ముందు వాల్తుంది."

కుముదం, స్వతంత్రాన్ని అంత కాంక్షిస్తుందని నే నెప్పుడూ అనుకోలేదు. భర్త. పిల్లలు, సంసారం, ఉద్యోగం - తుదకి ప్రేమ --యివన్నీ కూడా దాస్యమే నంటుంది. స్వతంత్రం లేని బ్రదుకు వృధాట. ఒక విలువని అంతగా కోరినప్పుడు, దాన్ని వారు పొందలేకపోతే, నా హృదయం బాధతో క్రుంగిపోతుంది. జనసామాన్యానికి స్వేచ్ఛనిస్తే దుర్వినియోగం చేస్తారు. దాని విలువ తెలియనివాళ్ళకి అదివ్వడం మహాపాపం, కాని, దేన్నీ వుపయోగించుకోకుండా, కేవలం విలువల ఆరాధనతో తృప్తి పడే కుముదం లాంటి వ్యక్తులకి స్వేచ్ఛ లేకపోవడం ప్రపంచానికి అనర్థం.

"నేను నువ్వైతే ఏం చేద్దునో తెలుసా ? నదీ తీరాన్ని చిన్న తాటాకు పాక కట్టుకుంటాను. అందులోకూర్చుని, ఊరికే చదువు నేర్పుతానని చాటింపు వేయిస్తాను. మొదట ఏ పదిమందికి పొలం కాపులో వొస్తారు. సాయంత్రం. వాళ్ళకి బోధించడం మొదలెడతాను. ఇరుగు పొరుగునుంచి అనేక మంది కర్షకులు, కూలివాండ్లూ చదువుకోసం వసారు. ఉత్త చేతుల్తో రాకుండా, ఒకరు వుప్పు, చింతపండు, ఒకరు పాలు - అల్లా నాక్కా వల్సినవాటిని వాళ్ళే సిద్ధం చేస్తారు. వారు నా శిష్య బృందం. వాళ్ళ కష్టసుఖాలు పంచు కుంటూ; వారి తగాదాలకి తీర్పు చెపుతా అంతే; అప్పుడు నా జీవితం వృథా అను కోను."

సూర్యుడు అస్తమించగా అలిసిన తన పరివారం పడమటిలోయలో సేద తీర్చుకుంటున్నట్లు వెలుగు ఛాయలు కరుగుతున్నాయి. ఓపిక లేక కదలలేకపోయిన మేఘద్వయం, దక్షిణ గాలి పిలుపుకి కదలిపోతున్నాయి. ఇది నా రాజ్యం అన్నట్లు వొంటి నక్షత్రం కన్నుమీటింది. ప్రకృతిలో నిశీధ కీటకాలు తన్మయ రొద సాగించాయి. మా సంభాషణ విని విని విసుగెట్టిన పుష్పాలు చీకటి ప్రశాంతంలో ముడుచుకున్నాయి. తూర్పు ఆకాశం జడవిప్పుకుంది. కుముదం తలలో తెల్ల వెంద్రుక మెరిసింది.

"తెల్ల వెంద్రుక" అన్నా, వున్న చోట వేలు మెదుపుతూ.

"ఎన్నాళ్ళని యవ్వనానికి శరీరం దాస్యం చేస్తుంది ? దానిదోవ అది చూచుకుంటుంది."

నా కళ్ళు చెప్పలేని విచారంతో

తడిసినై, నేను అద్దె మాట అడగడం మరిచిపొయ్యాను. ఆ తన్మయతతో బరువెక్కిన వాతావరణాన్ని డబ్బు ప్రశంసతో పాడు చెయ్యడం నాకిష్టం లేకపోయింది.

వెడతానని లేచా; మంచిదంది; పోనీ, యీ రాత్రి యిక్కడుండి వెళ్ళకూడదా అంటుందనుకున్నా. కుముదానికి మర్యాదంటే ఏమిటో తెలీదు.

మరి నాలుగు సంవత్సరాలు గడిచినై; యుద్ధం సాగుతోంది. నాకు మాత్రం ఉద్యోగం చిక్కలేదు. నేను దాన్ని గురించి విచారించే రోజులు వెళ్ళిపోయాయి.

రోజులు గడిచిపోతున్నాయి. నా తిండికి ఎట్లాంటి లోపమూ రాలేదు. వస్తున్న రోజు ఒకటికూడా లేదు. దూబరా ఖర్చుకి నాకే అలవాట్లు లేవు. సిగరెట్లు కాల్చను; సినిమాలకెళ్ళను; పుస్తకాలు కొనుక్కోను. అవంటే యిష్టంలేకకాదు. అవి నా అందుబాటులో లేవు. మా మమయ్య చనిపోయి ఆరునెలలైంది. మా అత్త తప్ప నాకు 'నా' అన్నవాళ్లు ఎవ్వరూ లేరు. ఇది కొంత మేలే. నామీద అధికారం చలాయించేటందుకు ఒక్కరూ లేరు. నాకే సంఘం తిండి పెట్టనక్కర్లేదు. నా బ్రదుకు నన్ను బ్రతకనిస్తే చాలు. మా అత్తయ్య వున్న యింటికి అద్దె యిచ్చుకోలేకపోతోంది. తుదకి నిశ్చయించుకుంది. స్వంత యింట్లోకెళ్ళి కాపరం పెట్టడానికి, ఖాళీచేయించే యేర్పాట్లకి నన్ను పంపింది.

ఆనాడు ఆదివారం. రాత్రి ఎనిమిది దాటింది. నన్న చంద్రుడు పల్చటి మేఘం వెనక దాక్కున్నాడు. కుముదం గారి యింట్లో దొడ్లో అంతా నిశ్శబ్దం, వీధులోకొచ్చాను. తలుపు తాళం వేసి ఉంది. ఎక్కడికెళ్ళిరో నాకు బాధపడలేదు. కాసేపు అరుగుమీద కూర్చున్నా, తెలిసినవాళ్ళని కనుక్కుందామని వీధులోకి నడిచాను. అప్రయత్నంగా బజార్లోకి వెళ్ళాను. కిల్లీ దుకాణం ముందు బల్లమీద కుముదం పెద్ద కూతురు పాపాయి నెత్తుకొని కూర్చుంది. నన్ను కేకేసింది.

"మా ఆఖరు చెల్లాయిని చూశారా? నాలుగోది- దీన్ని స్వరాజ్యం అని పిలుస్తుంది. మా అమ్మ .. చూడండి. వూ ఏడుస్తుంది... ఊరుకో నా చిట్టితల్లీ."

"ఇట్లా యిక్కడెందుకున్నావ్ ? మీ అమ్మ ఎక్కడ ?

"మా అమ్మ ఆస్పత్రిలో వుంది. ఇది ఏడుస్తుంటే ఆడించడానికి బైటికి తీసుకొచ్చాను మా నాన్న హోటలికెళ్ళాడు."

స్వరాజ్యాన్ని భుజాన్ని వేసుకుని హాస్పిటల్‌కి వెళ్ళాం. కుముదం మంచంపై పడుకుంది. పైన తెల్లటి గుడ్డ కప్పివుంది. చిన్న బల్ల మంచం దగ్గరగా లాగి కూర్చున్నాను.

"ఏం జబ్బు ?"

"న్యూమోనియా."

నాకక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోవాలనిపించింది. ఏదో చెప్పాలనిపించింది. ఏదో చెప్పాలని వుంది, కానినోరాడదు. నా శరీరం వణికిపోతోంది. అనుకోకుండా, నా చెయ్యి ఆమె చేతిపైన ఆనించబొయ్యాను. అది వేలుకి వుంగరం వున్న చెయ్యి. వెంటనే చేతిని లాగేసుకుని తెల్ల దుప్పటిలో దాచేసుకుంది.

"నువ్వెందుకు పెండ్లి చేసుకోలేదో నాకు తెలుసు - నాకోసం."

అంటూ మళ్ళా కళ్ళు మూసింది. నా గుండె స్థూలత్వాని పోగొట్టుకుని ద్రవంగా విడిపోయి, దోవతెలియక తిరుగుతూన్న రక్త నాళాలగుండా, పుజ్వల వేగంతో ప్రవహిస్తుంది.

> *"--- అప్పన్నదీ, తప్పన్నదీ, పాపమన్నదీ ఒకరంటే అయి ఇంకొకరు కావంటే కాకపోవు. మీరు కోర్టుకు వెళ్లి వాదించి గెలవవచ్చు. అంతమాత్రాన మీరు ఆ ఋణాన్నుండి తప్పించుకోగలరనడం కల్ల. ఈ జన్మలో కాకపోతే యింకొక జన్మలోనైనా మీరు దాన్ని తీర్చడం తప్పదు."*
>
> కాళీపట్నం రామారావు - యజ్ఞం

న్యూమోనియా అంత ప్రమాదకరమైన వ్యాధిని నా కంతవరకూ తెలియదు. మాట్లాడేటందుకు ఏమీ కనుపించక, దిగులుగా కూర్చున్నాను. కుముదం నీరసంగా నవ్వడానికి యత్నించింది. మొహం మెలికలు తిరిగింది - పెదవులు పవిత్రంగా వొణికాయి.

"నన్ను గురించి కథ వ్రాయవూ?" అంది. నేనేం చెప్పనూ?

"ఈ జబ్బు విషయం నాకు తెలీనే తెలీదు. పోనీ వో వుత్తరం ముక్క వ్రాయించకూడదా ? డాక్టర్లు ఏమంటున్నారు ?"

"జబ్బు చెయ్యడం సాధారణమైంది. పదిమందితోనూ చెప్పుకునేందుకు అందులో ఏం విశేషముంది ? ఫరవాలేదంటున్నారు డాక్టర్లు - కానివాళ్ళకేం తెలుసు?" అని కళ్ళు మూసింది.

కన్నీటిని నా వేళ్ళతో తొలగించుకొన్నాను. ఆమె నిశ్చల శరీరంపై నా కన్నీరు పడి మలినం చెయ్యడం పాపం అనిపించింది. మొహాన్ని పక్కకు తిప్పేసుకున్నాను. కిటికీ అద్దంలో నుంచి నిశీధి నల్లత్రాచులా లోకాన్ని అల్లుకుంటోంది.

"నీ స్థితి చూస్తే నాకెంతో బాధగా ఉంది" అన్నా కన్నీరు దిగమింగుకుని.

"నాకు నిర్విచారం... ఈ ప్రపంచం నాదైతేగా విచారానికి. నువ్వు మాత్రం..." కళ్ళు మూసి మరి విప్పలేదు. ఈ లోకంలో మూసుకుని మరో లోకంలో తెరుచుకున్న నేత్రాలు కుముదానివి.

* * * *

ఆత్మని దిగవిడిచి వచ్చిన వ్యక్తి మళ్ళా దానిలోకే చేరుకుంది. చెట్లు, నదులు,

మేఘాలు, చీకటి వెలుగుల సమ్మేళనంతో గిర గిరా తిరిగిపోతున్న విశ్వంలో కలిసిపోయింది.

నిశీథిలోకి నడిచి వెళ్ళాను. మహత్తర అనుభవం సంభవించినప్పుడు, తార్కికజ్ఞానం, విమర్శనాబుద్ధి పనిచెయ్యవు. ఇంద్రియాలు శరీరాన్ని వూపి, కొత్త జన్మనిస్తాయి. భావో ద్రేకంలో నిమగ్నుడై చైతన్య ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతున్న వ్యక్తి, ఒక్కసారి సృష్టి రహస్యాన్ని, మెరుపులా ఛేదించి మరో అవతారం దాలుస్తాడు. చచ్చి బ్రతకడం లాంటిది ఆ అనుభవం.

కుముదం నా వివాహాన్ని గురించి చెప్పిన కడసారి మాటలు నాలో అథోలోకాన్ని త్రవ్వి దాని దాపరికాన్ని నాకళ్ళముందు ప్రదర్శించినట్లయింది. ఆమెకోసం పెండ్లి చేసుకోలేదట! మానసిక శాస్త్రజ్ఞులు, మానవుడి బుర్రలో అథోలోకం వుందంటారు. అక్కడ అతని రహస్యమైన కోర్కెలు, బైట చెప్పుకోలేని తీరని వాంఛలు అడవి మృగాలలా తిరుగుతాయట. అవి అన్ని సమయాలలోనూ బయటికి రాకుండా బుద్ధి కాపలా కాస్తుంది. అవి బైటికి రాలేకపోయిన్పటికీ, ఎప్పుడో, నిద్రలోనో, బలహీనమైన స్వప్నావస్థలోనో, గర్జించి వాటి వునికిని బాహ్య ప్రపంచానికి వెల్లడిస్తాయట. ఇంతకాలం నా బుద్ధి వాటిని కట్టేసింది. ఆనాడు ఆమె చెయ్యిపైన చెయ్యి వేసినప్పుడు బుద్ధిని తొలగించి వాంఛలు బైటికొచ్చినట్లు, కుముదం గ్రహించి, తన చేతిని లోపల దాచుకున్నట్లు వాటిని వెనక్కి నెట్టి నోరునొక్కింది. ఆమెలో ఏమీ విశేషం లేదని సమాధానపరుచుకున్నా, ప్రాకృతికమైన ఆకర్షణ లోపల దాగివుండి, నా జీవితంపై అంత ఒత్తిడి కలిగించినందుకు ఆశ్చర్య పడ్డాను.

తనని గురించి కథ వ్రాయమంది. ఆరుగంటల పరిచయంతో, ఆరు వందల మాటలతో, నా ప్రపంచాన్ని తలక్రిందులు చేసి, నా జీవిత పరమావధినే తారుమారుచేసిన కుముదాన్ని గురించి ఏం కథ వ్రాయను ?

రచన కాలం : 1946

ప్రచురణ : ఆంధ్రశిల్పి, 1946 ఆగష్టు

ఆహ్వానం

సకుటుంబ మాసపత్రిక

ఇంటిల్లిపాదినీ అలరించే ఆత్మీయ పత్రికగా 'ఆహ్వానం' తెలుగు కుటుంబాల్లో చెరగని స్థానం సంపాదించుకుంది. ఎన్నో శీర్షికలతో మరెన్నో వైవిద్యభరితమైన విశేషాలతో 'ఆహ్వానం' చదవడం అంటే కొత్త ప్రపంచంతో కరచాలనం చేయడమే!

ఆ కొత్త ప్రపంచంలోకి మీ వ్యాపార ప్రకటనల్ని కూడా తీసుకు వెళ్ళండి.

TARIFF

PARTICULARS	COLOUR	BLACK & WHITE
BACK COVER	Rs. 10,000/-	–
CENTRE SPREAD (2 Pages)	Rs. 10,000/-	8,000/-
Inside covers	Rs. 10,000/-	7,500/-
First Page	Rs. 10,000/-	6,000/-
Full Page	Rs. 10,000/-	5,000/-
Half Page	–	2,500/-
Quarter Page	–	1,250/-

Bleed Charges Extra 10%

Innovative positions will be charged separately

"ఆహ్వానం"లోని ప్రతీపేజీ విలువైందే! ఆహ్వానంలో ప్రకటన ఇవ్వండి!! విలువైన పేజీల మధ్య మీ వ్యాపార విలువ రెట్టింపవుతుంది.